

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että rintamaveteraanille, jolla on vaikeuksia selviytyä ansiotyösään, annettaisiin mahdollisuus siirtyä vapaaehtoisesti varhaiseläkkeelle. Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä olisi, että rintamaveteraani luopuu ansiotyöstään. Varhaiseläkettä ei suoritettaisi sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa toimeentulonsa muun sosiaaliturvajärjestelmän kautta. Varhaiseläke olisi saman suuruinen kuin rintamaveteraanille myönnettävä täysi työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke. Varhaiseläke muuttuisi vanhuuseläkkeeksi rintamaveteraanin täyttäessä vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän. Varhaiseläkelain mukaiset tehtävät hoitaisi tapaturmavirasto. Sen yhteydessä toimivassa varhaiseläkelautakunnassa ratkaistaisiin, täyttääkö

rintamaveteraani varhaiseläkkeen saamisen edellytykset. Varhaiseläkkeestä aiheutuvat kustannukset maksettaisiin valtion varoista.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1982 lokakuun alusta lukien. Eläkkeelle pääsisivät ne rintamaveteraanit, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 50 prosenttia, ja ne 58 vuotta täytäneet rintamaveteraanit, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia. Tämän jälkeen varhaiseläkejärjestelmä laajentuisi siten, että sen piiriin pääsisivät vaihteittain ne ikääntyneet rintamaveteraanit, jotka ovat joutuneet kärsimään rintamallaolosta eniten.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1982.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneiden rintamaveteraanien sosiaaliturvasta on huolehdittu paitsi yleisen koko väestöä koskevan sosiaaliturvan puitteissa, myös erillistointeipitein. Sotien jälkeen oli ensisijassa järjestettävä sotavammaisten toimeentulo. Sotainvalidien korvaukset on hoidettu pääasiallisesti sotilasvammalainsäädännön puitteissa. Kaikkia rintamasotilaita koskee rintamasotilaseläkejärjestelmä. Sen mukainen eläke mahdollistaa

rintamaveteraanille eläkkeen saannin jo 55 vuoden iässä. Järjestelmä onkin toiminut vähävaraisten rintamamiesten tarveharkintaisena varhaiseläkejärjestelmänä. Myös ylimääräiset sotaläkkeet myönnettiin alunperin vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville veteraaneille. Rintamasotilaseläkejärjestelmän tultua voimaan on ylimääräisiä sotaläkkeitä myönnetty tarveharkintaisesti myös 55 vuotta nuoremmille veteraaneille. Tunnustuksena rintamallaolosta annetaan rintamaveteraaneille kansaneläkkeen yhteydessä rintamalisä.

Vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneista rintamaveteraaneista on elossa noin 330 000 veteraania. Heidän keski-ikänsä on tällä het-

kellä 66 vuotta. Alle 65-vuotiaista veteraaneista noin 95 000 saa joko työkyvyttömyys-, työttömyys- tai rintamasotilaseläkettä. Työelämässä alle 65-vuotiaita veteraaneja on mukana joko työsuhteessa tai yrittäjänä arviolta noin 60 000.

Rintamaveteraanien ikääntyessä ovat työelämän rasitukset kasvavine vaatimuksineen alkaneet tuntua monesta rintamaveteraanista ylivoimaisilta. Erityisen hankalana kokevat tilanteensa ne veteraanit, joille on sodasta aiheutunut sellaisia haittatekijöitä, jotka eivät vielä ole johtaneet työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaan sairauteen ja siitä aiheutuvaan ansiotason laskuun, vaikkakin työn jatkaminen saattaa jo tosiasiallisesti olla vaikeutunutta. Tilanne on useasti kuvatun kaltainen sotavammaisilla, joista vielä noin 10 000 on työelämässä mukana.

Rintamaveteraaneja ja sotainvalideja edustavat järjestöt ovat useissa eri yhteyksissä tuoneet esille tavoitteensa rintamaveteraanien eläkeiän alentamiseen. Järjestöt ovat korostaneet sitä, että rintamaveteraanien eläkeperusteet ovat suurelta osin syntyneet yhteiskunnassamme vallinneiden poikkeuksellisten olosuhteiden ja tilanteiden aikana. Sotavuosina rintamaveteraanit menettivät huomattavan osan työssäolo- ja koulutusmahdollisuuksistaan. Rintamapalveluksen rasitteet ovat enenevässä määrin nähtävissä rintamaveteraanien elämänasenteissa ja mukautumiskyvyn huononemisessa, jotka korostuvat etenkin raskaissa ja kuluttavissa ammateissa työskentelevillä veteraaneilla. Järjestöjen pyrkimyksenä on ollut, että rintamaveteraanien kohdalla voitaisiin nykyistä joustavammin ottaa huomioon työkyvyttömyyseläketarpeet. Huomiota olisi kiinnitettävä rintamapalvelukseen, rintamaveteraanin ammattiin ja hänen nykyolosuhteisiinsa. Eläkemahdollisuuksissa järjestöt ovat nähneet myös työllisyyspoliittisia vaikutuksia.

1.2. Rintamaveteraanien varhaiseläke

Lakiehdotuksen tarkoituksena on, että rintamaveteraaneille, joiden työntekoon rintamolosuhteiden voidaan todeta vaikuttaneen estävästi tai olennaisesti haittaavasti, annettaisiin mahdollisuus siirtyä varhaiseläkkeelle. Eläkkeelle pääsisivät ensisijassa ne rintamavetera-

nit, joille sota on aiheuttanut vakavimmat seuraukset, ja toisaalta ne, jotka ovat joutuneet kärsimään rintamallaolosta eniten eli vanhimmat ikäluokat. Varhaiseläkkeen saamisen lähtökohtana on kuitenkin pidettävä sitä, että eläkkeelle pääsisivät ne rintamaveteraanit, joiden kohdalla eläketurvan tarve on ilmeisin. Rintamolosuhteiden rasitteiden vaikutuksia on vaikea mitata. Yleisesti tunnustettu on kuitenkin, että rintamapalvelusaika rasitteineen on merkinnyt usealle rintamaveteraanille terveydellisiä haittoja ja ennen aikaista vanheneamista. Erityisesti rintamapalvelukseen liittyviä rintamaveteraanin yleiskuntoon, työkykyyn ja vanhenemiseen vaikuttavia tekijöitä ovat palatumien jälkitilat ja muut kylmän aiheuttamat vauriot, suoliston tautitilat ja psyykkiset häiriöt. Nämä sairaudet ja niiden seuraamukset eivät tarvitse olla myöhemmin työkyvyttömyyteen johtavia, mutta ne saattavat vaikuttaa rintamaveteraanin yleiskuntoon ja vanhenemisalttiuteen. Tämän mukaisesti varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä olisi, että rintamalla vallinneiden erityisten olojen synnyttämän poikkeuksellisen alttiuden tai taipumuksen voidaan todeta johtaneen rintamaveteraanin ruumiillisen tai henkisen suorituskyvyn heikkenemiseen siten, että se estää tai olennaisesti haittaa hänen ansiotyötään. Tarkasteltaessa vielä työelämässä mukana olevien rintamaveteraanien rintamallaoloaikaa on todettava, että nuorimmat ikäluokat olivat rintamalla keskimäärin lyhyimmän ajan. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että varhaiseläkkeelle pääsisivät ensin vanhimmat ikäluokat. Eläkkeen saamisen ikärajaksi ehdotetaan 60 vuotta.

Sodasta johtuva terveydentilan ja työkyvyn heikkeneminen on ilmeistä myös sotavammaisilla. Myös sotavankeuden varsinkin henkisesti kuluttavat ja rasittavat olosuhteet ovat saattaneet aiheuttaa sotavammaan verrattavaa haittaa myöhemmässä elämässä ja siinä selviytymisessä.

Varhaiseläke on tarkoitettu vain niille rintamaveteraaneille, joiden menestymismahdollisuudet työelämässä eivät rintamalla saatujen rasitteiden seurauksena enää vastaa yleistä suoritustasoa. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että varhaiseläkemahdollisuus annetaan myös sellaiselle veteraanille, joka työskentelee rasittavassa ja kuluttavassa työssä.

Varhaiseläkeoikeus olisi aluksi rajoitettava koskemaan niitä rintamaveteraaneja, jotka ovat olleet rintamalla vähintään kolme vuotta.

Sodan rasittavuus on ilmeistä myös niillä rintamaveteraaneilla, joiden sotilasvammalain (404/48) mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia. Heiltä ei edellä mainittua palvelusaikaedellytystä vaadittaisi. Edellä mainitut edellytykset täyttävinä pidettäisiin myös vaikeavammaisia sotainvalideja. Varhaiseläkkeelle pääsisivät siten välittömästi rintamaveteraanit, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 50 prosenttia sekä 58 vuotta täyttäneet rintamaveteraanit, joiden sanotun lain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia.

Varhaiseläkkeen tarkoituksena on antaa rintamaveteraanille mahdollisuus työelämästä vetäytymiseen. Sen vuoksi on luonnollista, että rintamaveteraanilta edellytetään varhaiseläkkeen ajaksi luopumista ansiotyöstä. Koska kuitenkin ei ole tarkoituksenmukaista estää rintamaveteraania työskentelemästä lähinnä harrastuksenluonteisissa tehtävissä, ehdotetaan, että rintamaveteraanin on siinä määrin luovuttava ansiotyöstään, että hänen ansionsa voidaan arvioida alentuneen vähintään 3/5:lla. Rintamaveteraani ei kuitenkaan saa kuukaudessa ansaita keskimäärin enempää kuin mitä työntekijän eläkelain 1 §:n 1 momentissa (707/65) mainittu markkamäärä edellyttää eli noin 470 markkaa kuukaudessa.

Rintamaveteraanien varhaiseläke on tarkoitettu niille rintamaveteraaneille, jotka ovat pitkään olleet työelämässä mukana. Eläkkeen saaminen edellyttääkin, että rintamaveteraani on 15 viimeisen vuoden aikana vähintään kymmenenä kalenterivuotena ansainnut työeläkelakien mukaista eläkettä. Lisäksi edellytettäisiin, ettei rintamaveteraani ole ollut työelämästä poissa niin pitkään, että hän olisi menettänyt oikeutensa saada lukea hyväkseen myös niin sanottu tuleva palvelusaika tai sitä vastaava ansio eläkettä määrättäessä.

Varhaiseläkkeenä suoritettaisiin rintamaveteraanille määrä, joka vastaisi hänen työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettään. Rintamaveteraanille karttuisi vanhuuseläkettä varhaiseläkeaikana samalla tavalla kuin työkyvyttömyyseläkkeellä olevalle. Vapaaehtoisia lisäetuja ei kuitenkaan otettaisi huomioon.

Varhaiseläke on tarkoitettu niille rintamaveteraaneille, joilla ei ole mahdollisuutta sosiaaliturvaetuksilla saada toimeentuloaan. Sen vuoksi varhaiseläkettä ei suoritettaisi, jos rintamaveteraani saa työeläkelakien mukaista vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka sukupolvenvaihdoseläkettä tai luopumiseläkettä. Yhdenmukaisesti tämän kanssa varhaiseläkkeen saajalla ei olisi oikeutta edellä mainittuihin eläkkeisiin siltä ajalta, kun hän saa varhaiseläkettä. Rintamasotilaseläkelain mukaista rintamasotilaseläkettä suoritettaisiin kuitenkin sitä koskevien edellytysten täytyessä. Muilta osin varhaiseläkkeeseen sovellettaisiin sen luonteen mukaisesti, mitä työeläkelaisissa on säädetty täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

Rintamaveteraanilla olisi oikeus ennen työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan lopettamista saada sitova ennakkopäätös, onko hänellä työntöön päättyessä oikeus saada varhaiseläkettä.

Ratkaistaessa oikeutta rintamaveteraanien varhaiseläkkeeseen joudutaan muun ohessa tutkimaan, ovatko ja missä määrin hakijan heikentyneeseen työkykyyn vaikuttaneet rintamolosuhteet. Hakijan nykyisestä terveydentilasta tarvittavien tietojen ohella on tarkoituksenmukaista hankkia tiedot myös rintamapalveluksessa tapahtuneista vammautumisista, sairastumisista ja näihin rinnastettavista tekijöistä. Nämä ovat arkistoituna tapaturmavirastossa. Kun tapaturmavirastolla lisäksi on asiantuntevasta sotavammojen korvauskäytännöstä, rintamaveteraanien varhaiseläkkeen toimeenpano olisi tarkoituksenmukaista hoitaa tässä virastossa. Rintamapalveluksessa saatujen rasitteiden vaikutukset arvioitaisiin tapaturmaviraston yhteydessä toimivassa rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunnassa. Lautakuntaan kuuluisi 12 jäsentä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö määräisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä kolme edustaisi rintamaveteraanien järjestöjä, kuuden tulisi olla perehtyneitä eläkevakuutustoimintaan ja kolme olisi vakuutuslääkäreitä.

Koska varhaiseläke vastaisi rintamaveteraanin täyttä työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä, on tarkoituksenmukaista, että työeläkelaitokset laskisivat varhaiseläkkeen määrän ja tarkistaisivat, että täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. Eläkelaitoksen ilmoitus sitoisi tapaturmavirastoa.

Tapaturmaviraston varhaiseläkettä koskevasta päätöksestä haettaisiin muutosta vakuutusoidelta siltä osin kuin kysymys on oikeudesta eläkkeeseen. Eläkkeen määrästä muutosta haettaisiin siten kuin eri työeläkelajeissa on säädetty.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

Yleiset eläkejärjestelmät antavat rintamaveteraaneille mahdollisuuden samoilla edellytyksillä kuin muillekin vakuutetuille päästä työkyvyttömyyseläkkeelle, työttömyyseläkkeelle ja vanhuuseläkkeelle. Työkyvyttömyyseläkkeen edellytyksenä on pääsääntöisesti, että hakijalla on sairaus, vika tai vamma, joka estää tai alentaa hänen kykyään tehdä entistä työtään.

Pitkäaikaisesti työttömät saavat työttömyyseläkettä 60 vuotta täytettyään. Tätä ikärajaa on väliaikaisesti alennettu. Eläkkeelle pääsivät ensin 58-vuotiaat. Sittemmin ikärajaa on alennettu siten, että käytännössä työttömyyseläkkeelle pääsevät 55-vuotiaat henkilöt. Kuluvana vuonna työttömyyseläkkeelle ovat päässeet vuonna 1926 tai sitä ennen syntyneet henkilöt. Koska työttömyyseläke kohdistuu samoihin ikäluokkiin, joihin alle 65-vuotiaat rintamaveteraanit kuuluvat, on työttömyyseläkkeen ikärajan väliaikaista alentamista koskevat toimenpiteet parantaneet rintamamiesten eläkkeelle siirtymismahdollisuuksia.

Vuoden 1980 kesäkuun lopussa päättyi vuoden kestänyt varhaiseläkekokeilu, jonka tarkoituksena oli antaa 63- ja 64-vuotiaille työntekijöille mahdollisuus siirtyä vapaaehtoisesti eläkkeelle. Eläkkeen saamisen edellytyksenä oli, että eläkkeelle siirtyneen tilalle järjestettiin nuorelle työttömälle työpaikka. Kokeilun päätyttyä oli eläkkeelle jäänyt noin 600 työntekijää. Kokeilun tarkoituksena oli antaa eläkkeelle siirtymismahdollisuus ensisijassa rintamaveteraaneille. Eläkkeelle siirtyneistä noin puolet oli rintamaveteraaneja.

Maatalousyrittäjien varhaiseläke on toteutettu sukupuolenvaihdos- ja luopumiseläkejärjestelmillä. Sukupolenvaihdoseläkkeen voi saada 60 vuotta täyttänyt viljelijä. Ikärajaa on työttömyyseläkejärjestelmän tavoin alennettu

asteittain ja kuluvana vuonna sukupolenvaihdoseläkejärjestelmän piiriin on päässyt vuonna 1926 tai sitä aikaisemmin syntynyt ikäluokka. Luopumiseläkkeen voi saada 55 vuotta täyttänyt viljelijä. Kysymyksessä olevat eläkejärjestelmät kohdistuvat myös niihin rintamaveteraanien ikäluokkiin, jotka ovat alle 65-vuotiaita.

Myös yksityisen työeläkejärjestelmän lisäetujärjestelyjen avulla on mahdollistettu eläkkeelle siirtyminen normaalia 65 vuoden ikää alemmassa eläkeiässä. Samoin on julkisen eläketurvan piirissä sovellettu 63 vuoden eläkeikä omalta osaltaan tarjonnut mahdollisuuden rintamaveteraaneille varhaisempaan eläkkeelle siirtymiseen.

Kaikki edellä selostetut järjestelyt on toteutettu työeläkejärjestelmän piirissä, joissa eläketurva on pyritty mitoittamaan saavutetun kuitustason säilyttäväksi.

Rintamasotilaseläkkeeseen on oikeus 55—64-vuotiaalla rintamaveteraanilla. Alle 60-vuotiaalta veteraanilta edellytetään, ettei hän alentuneen työkykynsä vuoksi pysty tekemään tai saamaan hänelle sopivaa toimeentuloa turvaavaa työtä. Rintamasotilaseläkkeen suuruus riippuu hakijan vuositulosta, perhesuhteista ja asumisolosuhteista. Rintamasotilaseläke on voimakkaasti tarveharkintainen, jota kuitenkin on lievennetty kuluvan vuoden heinäkuun alusta. Järjestelmä toimii tehokkaasti varhaiseläkejärjestelynä suhteellisen alhaisella tulotasolla. Sen sijaan työsuhteessa oleville henkilöille ei rintamasotilaseläke anna riittävää tasollista vaihtoehtoa työelämästä luopumiselle.

Rintamalisää maksetaan rintamasotilaseläkelain mukaisesti kaikille kansaneläkettä saaville rintamaveteraaneille riippumatta heidän iästään tai varallisuudestaan. Rintamalisää nykyisessä muodossaan on pidettävä lähinnä tunnustuksen tai palkkionluonteisena etuutena.

Rintamasotilaseläkelain tultua voimaan on ylimääräisiä sotaeläkkeitä myönnetty tarveharkintaisesti alle 55-vuotiaille rintamaveteraaneille, jotka alentuneen työkykynsä vuoksi ovat olleet taloudellisen tuen tarpeessa eivätkä ole saaneet kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Nykyisessä muodossaan ylimääräinen sotaeläke täydentää rintamasotilaseläkettä. Valtaosa miehille myönnettyistä ylimääräisistä sotaeläkkeistä on peräisin rintamasotilaseläkelakia edeltäneeltä ajalta.

Sotilasvammalain mukaista korvausta suorietaan sotapalveluksesta aiheutuneesta ruumiinvammasta tai sairaudesta. Sotavankeudesta saaduista ruumiinvammoista voi osa tulla korvattaviksi, jos ne liittyvät vankeuden erityisolosuhteisiin. Yleisenä korvausedellytyksenä on, että korvattava vamma tai sairaus on kyettävä osoittamaan lääketieteellisesti. Lisäksi on osoitettava syyssuhde olosuhteisiin tai tapahtumaan, johon korvausvastuu perustuu. Toimeentulon tukena sotilasvammalain mukaiset etuudet käsittävät täydennyskoron, jonka saaminen riippuu toisaalta korvattavan vammaisuuden asteesta ja toisaalta vammaisen tuloista. Suuri osa sotavammaisista on vammautumisen jälkeen hankkinut pääasiallisen toimeentulonsa ansiotyöllä. Heillä on näin ollen oikeus työeläkkeeseen työeläkelakien yleisten säännösten perusteella. Työkyvyttömyyseläkkeen saamista koskeissa edellytyksissä ei ole erikseen mainintaa sotainvaliditeetistä. Korkea-asteinenkaan invaliditeetti ei sinänsä ole riittävä edellytys työkyvyttömyyseläkkeelle, jos rintamaveteraani vammastaan huolimatta pystyy ansiotyöhön. Kuitenkin pysyvästi sokealla tai liikuntakyvyttömällä on aina oikeus kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen.

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Kysymys rintamaveteraanien eläketurvan parantamisesta on ollut esillä viime sotien päätymisestä lukien. Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt toimenpiteitä rintamaveteraanien eläketurvan hoitamiseksi. Viimeksi vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta (HE 173/1981 vp. ja lakialoite n:o 188) eduskunta edellytti, että hallitus toteuttaa rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmän laadittujen selvitysten pohjalta vuonna 1982.

Myös rintamaveteraaneja ja sotainvalideja edustavat järjestöt ovat vaatineet rintamaveteraanien eläkeasioiden kuntoon saattamista.

Kysymys rintamaveteraanien varhaiseläketurvasta on hallituksessa ollut vireillä vuodesta 1977 lähtien. Tällöin valtioneuvosto asetti eläkeikäkomitean, jonka tehtävänä oli selvittää ne eläkeuudot ja eläkkeen saamisen edellytykset, joiden avulla on mahdollista ollenaisesti eläkemenoja lisäämättä tehdä eläkkeel-

le siirtyminen eläkeikää lähestyville henkilöille nykyistä joustavammaksi ja heidän yksilölliset eroavaisuutensa huomioon ottavaksi. Komitean oli erityisesti kiinnitettävä huomiota työkyvyn, työttömyyden, työpanoksen vähentämisen ja työn rasittavuuden yksilölliseen vaikutukseen eläkkeelle siirtymisen edellytyksissä. Komitean oli samoin selvitettävä rinta-maolosuhteissa palvelleiden henkilöiden erityistarpeet eläkeiän alentamiseen siten, että rintamapalvelu voitaisiin rinnastaa kaikkein raskaimpiin ja kuluttavimpiin ammatteihin.

Sitten hallitus on ilmoittanut valtion tulo- ja menoarvioesityksessä vuodelle 1981 täydentävänsä heinäkuun 1 päivään 1981 mennessä eläkeikää koskevan selvityksen niin, että sodassa saatujen rasitteiden perusteella rintamaveteraaneille luodaan paremmat mahdollisuudet siirtyä vapaaehtoisesti eläkkeelle.

Rintamaveteraanien varhaiseläkekysymystä on käsitelty mainittua lausumaa silmällä pitäen eläkeikäkomiteassa, jonka laatiman ehdotuksen päälinjoihin nyt annettava lakiehdotus pohjautuu. Kysymys rintamaveteraanien varhaiseläketurvasta eläkeikäkomitean mietinnön pohjalta on ollut tutkittavana myös sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa rintamaveteraaniain neuvottelukunnassa. Neuvottelukunta suhtautuu varauksellisesti eläkeikäkomitean kaavailemaan järjestelmään siltä osin kuin siinä etsitään syyssuhdetta rintamaolosuh-teiden ja rintamaveteraanin nykyisen työku-toisuuden välillä.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmän toteuttaminen annetaan tapaturmaviraston tehtäväksi. Virastolla on pikäaikainen ja perusteellinen kokemus sotilasvamma-asioiden käsittelyssä ja sodanaikaisia vammautumisia, sairastumisia ja hoitotoimenpiteitä koskevat tiedot ovat viraston hallussa. Varhaiseläkkeen toimeenpanosta saattaa aiheutua tapaturmavirastolle lisähenkilökunnan tarvetta. Lisähenkilökunnan tarve syntyy kuitenkin vähitellen. Alussa tultaneen toimeen nykyisellä henkilökunnalla.

Varhaiseläkkeen toimeenpanoon osallistuisivat myös työeläkelaitokset. Varhaiseläkkeen

määräytyessä työeläkelakien mukaisesti joutuvat työeläkelaitokset osallistumaan huomattavassa määrin varhaiseläkkeen toimeenpanoa koskeviin tehtäviin. Tästä laitoksille aiheutuvista hallintokuluista ei esitetä maksettavaksi erillistä korvausta.

Rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunta toimisi tapaturmaviraston yhteydessä varhaiseläkeasioiden käsittelyä varten. Aikaisemmin mainittujen 12 jäsenen lisäksi lautakunnassa tulisi olla tarpeellinen määrä esittelijöitä ja toimistohenkilökuntaa. Lautakunnasta aiheutuvat menot tulevat ajankohtaisiksi vasta vuoden 1984 alusta.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmässä on kysymys rintamaveteraanien erityisturvasta. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että järjestelmästä aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1982 on varattu 1 päivästä

lokakuuta 1982 lukien maksettavia rintamaveteraanien varhaiseläkkeitä varten 10 miljoonaa markkaa. Tämä on otettu huomioon laadittaessa ehdotusta rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmäksi.

Ehdotuksen mukaan varhaiseläkkeessä on otettu eläkettä kartuttavana huomioon myös se aika, joka rintamaveteraanilla on jäljellä vanhuuseläkeiän täyttämiseen. Tarkoituksena on myös, että rintamaveteraani saa vanhuuseläkkeensä sen suuruisena kuin se olisi, jos hän jatkaisi työtään vanhuuseläkeikään saakka. Myös perhe-eläketurva karttuisi varhaiseläkeaikana. Tämä merkitsee sitä, että työeläkejärjestelmältä jäävät vakuutusmaksut saamatta siltä ajalta, jolta veteraani ei enää ole työssä. Työeläkejärjestelmälle aiheutuva kustannuserä tulee katettavaksi työeläkejärjestelmän yleisen kustannusvastuun puitteissa. Kustannuserä olisi arvion mukaan vuonna 1982 noin 2 miljoonaa markkaa, vuonna 1983 noin 12 miljoonaa markkaa ja vuonna 1984 noin 27 miljoonaa markkaa.

Varhaiseläkejärjestelmän mukaisten eläkkeiden lukumäärät ja niistä aiheutuvat kustannukset olisivat seuraavat nykytasossa arvioituna:

vuosi	eläkkeiden lukumäärä 31. 12.	varhaiseläke mmk	rintamasotilas- eläke mmk	yhteensä mmk
1982	2 800	10	2	12
1983	2 800	48	10	58
1984	5 500	113	20	133
1985	3 700	72	10	82
1986	3 500	64	10	74
1987	2 200	40	8	48
1988	1 200	20	5	25
1989	500	8	2	10
1990	80	1	0	1

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 98/1981 vp.).

Sanotussa hallituksen esityksessä olisi eläkkeen lisäosaa määrittäessä otettava huomioon rintamaveteraanien varhaiseläkelain mukainen varhaiseläke samalla tavoin kuin muutkin työeläkkeet.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Rintamaveteraanien varhaiseläkelaki

1 §. Varhaiseläke myönnettäisiin vain Suomessa asuvalle rintamaveteraanille. Jos rintamaveteraani varhaiseläkkeen saatuaan muuttaa ulkomaille, eläkkeen maksamista jatkettaisiin.

Rintamaveteraani olisi henkilö, jolle on annettu rintamasotilastunnus. Rintamasotilastunnus annetaan henkilölle, joka Suomen kansalaisena on vuosien 1939—1945 sotien aikana osallistunut puolustusvoimien joukoissa varsinaisiin sotatoimiin reserviläisenä, nostomiehenä, vapaaehtoisena tai vakinaisessa palveluksessa olevana. Varsinaisiin sotatoimiin osallistuneeksi katsotaan henkilö, joka on todistettavasti osallistunut taisteluihin rintamavastuussa olleen sotatoimiyhtymän joukoissa tai sen alueella taikka ilmatorjunta- tai rannikkoujoukoissa, merivoimien alusyksiköissä tahi ilmapuolustusyksiköissä. Rintamasotilaksi katsotaan myös sotilasvammalain soveltamisalan laajentamisesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu henkilö. Tämä käsittäisi ne, jotka osallistuivat Suomen ollessa sodassa sen kansalaisena vieraan vallan joukoissa sotaan Suomen silloista vihollista vastaan.

2 §. Ehdotuksen mukaan varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja olisi 60 vuotta. Säännöksessä on lueteltu edellytykset varhaiseläkkeen saamiseen. Niillä pyritään antamaan varhaiseläke niille rintamaveteraaneille, joilla eläketurvan tarve on ilmeisin. Rintamapalvelusajalla sotatilan vallitessa tarkoitettaisiin lähinnä samaa aikaa ja palvelusta, joka on määriteltävä edellä 1 momentissa tarkoitettua rintamasotilastunnuksen saamisen edellytyksissä. Sotainvalidilla tarkoitetaan henkilöä, joka on vammautunut sotapalveluksessa siitä riippumatta, saako hän sotilasvammalain mukaista korvausta. Näistä kahdesta määritelmästä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

3 §. Lain voimaantulovaiheessa on tarkoituksenmukaista antaa varhaiseläke niille veteraaneille, jotka yleisen käsityksen mukaan olisivat varhaiseläkkeen tarpeessa. Pykälä sisältää heitä koskevat määritelmät.

4 §. Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä olisi, että rintamaveteraani on työskennel-

lyt ennen eläkkeelle jäämistään viimeisten 15 vuoden aikana vähintään kymmenenä kalenterivuotena työeläkelakien mukaisessa työ- tai virkasuhteessa eikä tästä työsuhteen päättymisestä ole kulunut enemmän kuin 360 sellaista päivää, joilta työntekijä ei ole saanut valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta. Eläkkeen määrää laskettaessa on voitava ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Varhaiseläke voisi perustua työsuhteeseen, joka kuuluu työntekijäin eläkelain (395/61), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62), kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64), valtion eläkelain (280/66), Suomen pankin eläkesäännön, Postipankin eläkesäännön, kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/66), ortodoksisen kirkkokunnan eläkesäännön, maatalousyrittäjien eläkelain (467/69), yrittäjien eläkelain (468/69) tai merimieseläkelain (79/56) piiriin.

Pykälän 4 momentin mukaan varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että rintamaveteraani luopuu ansiotyöstään. Näin katsotaan tapahtuneen, jos hänen ansionsa voidaan arvioida alentuneen vähintään 3/5:lla. Jäljellä oleva ansio ei saa nousta työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärää suuremmaksi (kuluvan vuoden indeksin mukaan laskettuna 471,28 markkaa kuukaudessa).

5 §. Varhaiseläke olisi 4 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Lisäetuja ei kuitenkaan eläkkeen määrässä otettaisi huomioon.

6 §. Varhaiseläkettä suoritettaisiin sen hakemista seuraavan kuukauden alusta lukien, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta.

7 §. Ehdotuksen mukaan varhaiseläke olisi toissijainen. Jos rintamaveteraani saa toimeentulonsa muun sosiaaliturvajärjestelmän kautta, hänelle ei suoritettaisi varhaiseläkettä. Toisaalta varhaiseläkkeen saaminen estäisi näiden muiden eläke-etuuksien saamisen. Säännös ei estä kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen eikä rintamasotilaseläkelain mukaisen rintamasotilaseläkkeen maksamista rintamaveteraaneille. Pykälän 3 momentti säätää sairaus-

vakuutuslain mukaisen päivärahan ja varhaiseläkkeen yhteensovittamisen.

8 §. Jotta rintamaveteraani voisi harkita varhaiseläkkeelle siirtymistä, on tarkoituksenmukaista, että hänellä on mahdollisuus saada tästä ennakkotieto. Päätös olisi varhaiseläkejärjestelmää sitova.

9 §. Jos rintamaveteraanin työ- tai ansiotulot ovat suuremmat kuin $\frac{3}{5}$ hänen eläkepalkastaan tai kuukaudessa suuremmat kuin työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä, lakkauteetaan varhaiseläke.

10 §. Varhaiseläkkeestä olisi pääsääntöisesti voimassa, mitä edellä 4 §:ssä tarkoitetuissa laeissa, säännöksissä ja määräyksissä on täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetty. Rintamaveteraanin vanhuuseläketurva karttuisi varhaiseläkeaikana. Varhaiseläke tarkistettaisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella työeläkeindeksillä. Eläke ei muuttuisi työkyvyttömyyseläkkeeksi rintamaveteraanin tullessa työkyvyttömäksi, vaan varhaiseläkettä maksettaisiin rintamaveteraanille siihen saakka, kunnes hän täyttää lakien vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkeiän.

11 §. Varhaiseläkejärjestelmää hoitaisi tapaturmavirasto. Sillä olisi oikeus saada virkapuolustusta työläkejärjestelmää hoitavilta laitoksilta. Jotta tästä ei aiheutuisi tapaturmavirastolle kohtuuttoman suurta hallinnollista tietoliikennettä, esitetään, että yhteydenpito työeläkelaitoksiin tapahtuisi eläketurvakeskuksen välityksellä. Tapaturmaviraston olisi noudatettava eläkelaitoksen ilmoitusta. Ilmoituksen osoitettua virheelliseksi tapaturmavirastolla on oikeus oikaista varhaiseläkettä koskeva päätös, jos eläkkeen määrä tämän johdosta suurenee.

12 §. Koska rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmä poikkeaa yleisestä sosiaaliturvajärjestelmästä, on tarkoituksenmukaista, että siitä aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

13 §. Vakuutus oikeus toimisi ainoana muutoksenhakuelimenä varhaiseläkettä koskevassa päätöksessä silloin, kun on kysymys oikeudesta eläkkeeseen. Eläkkeen määrästä valitettaisiin samalla tavoin kuin 4 §:ssä tarkoitetuissa laeissa, säännöksissä ja määräyksissä on säädetty täyttä työkyvyttömyyseläkettä koskevasta päätöksestä.

1.2. Työeläkelakeihin ehdotettavat muutokset

Työntekijäin eläkelain 6 §:ää, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:ää, valtion eläkelain 5 §:ää ja merimieseläkelain 12 §:ää ehdotetaan muutettaviksi siten, että, jos rintamaveteraani myöhemmin saa oikeuden joko työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeeseen, eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan myös se aika, jonka rintamaveteraani on saanut varhaiseläkettä.

1.3. Kansaneläkelaki

30 §. Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tukiosaa määrittäessä olisi rintamaveteraanien varhaiseläke luettava tuloksi samojen sääntöjen mukaan kuin muutkin tasokorotuksen jälkeiset työeläkkeet. Vuosituloksi ei luettaisi varhaiseläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta.

1.4. Sairausvakuutuslaki

15 §. Jos rintamaveteraani saa varhaiseläkettä, hänellä ei ole oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä lokakuuta 1982. Tällöin eläkkeelle pääsisivät esityksen 3 §:ssä tarkoitettut veteraanit. Kustannussyistä jouduttaisiin voimaantuloa porrastamaan siten, että vuoden 1984 alusta eläkkeelle pääsisivät ne 2 §:ssä säädetty edellytykset omaavat rintamaveteraanit, joiden rintamapalvelusaika on kolme vuotta. Sanottua palvelusaikaa koskevaa vaatimusta lievennettäisiin asteittain siten, että vuosina 1986 ja 1987 palvelusaikavaatimus olisi 2,5 vuoden mittainen ja vuodesta 1988 lukien kahden vuoden mittainen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Suomessa asuvalle rintamaveteraanille myönnetään varhaiseläke tämän lain mukaisesti.

Rintamaveteraanilla tarkoitetaan henkilöä, jolle on annettu rintamasotilastunnus siten kuin siitä on erikseen säädetty.

2 §

Oikeus varhaiseläkkeeseen on 60 vuotta täytäneellä rintamaveteraanilla, jolla rintamalla vallinneiden erityisten olojen synnyttämän poikkeuksellisen alttiuden tai taipumuksen voidaan todeta johtaneen hänen ruumiillisen tai henkisen suorituskykynsä heikkenemiseen siten, että se estää tai olennaisesti haittaa hänen ansiotyötään, edellyttäen:

a) että rintamaveteraanin sotilasvammalain (404/48) mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia; tai

b) että rintamaveteraanin rintamapalvelusaika sotatilalla vallitessa on ollut vähintään kaksi vuotta ja että hän on joko sotainvalidi tai ollut sotavankina taikka että hän välittömästi ennen varhaiseläkkeen alkamista on ollut rasittavassa työssä.

Asetuksella säädetään, mitä tässä pykälässä tarkoitetaan rintamapalvelusajalla ja sotainvalidilla.

3 §

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä on säädetty, oikeus varhaiseläkkeeseen on rintamaveteraanilla, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 50 prosenttia, sekä 58 vuotta täyttäneellä rintamaveteraanilla, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 30 prosenttia.

4 §

Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että rintamaveteraani on varhaiseläkkeen alkamisajankohtaa välittömästi edeltäneiden viimeisten viidentoista vuoden aikana vähintään kymmenenä kalenterivuotena ansainnut työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentissa mai-

nittujen lakien, säännösten tai määräysten taikka merimieseläkelain (72/56) mukaista eläkettä ja että hänellä, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi mainittuna ajankohtana, olisi ollut oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä, jonka määrää laskettaessa otettaisiin huomioon työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momentissa tai edellä mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä tarkoitettu eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on myös, että rintamaveteraani on siinä määrin luopunut ansiotyöstään, että hänen ansionsa voidaan arvioida alentuneen vähintään kolmella viidesosalla ja että hänen jäljellä oleva työansionsa kuukaudessa voidaan arvioida keskimäärin enintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi markkamääräksi.

5 §

Varhaiseläkkeenä suoritetaan määrä, jonka rintamaveteraani olisi saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten taikka merimieseläkelain mukaan, jos hänelle olisi varhaiseläkkeen sijasta myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 11 §:ssä, maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 11 §:ssä eikä yrittäjien eläkelain (468/69) 11 §:ssä tarkoitettuja lisäetuja.

6 §

Varhaiseläkettä suoritetaan sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana rintamaveteraani on täyttänyt varhaiseläkkeen saamisen edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta.

7 §

Varhaiseläkettä ei suoriteta sellaiselle rintamaveteraanille, joka saa työ- tai virkasuhtee-

seen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka maatalousyrittäjien eläkelain mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä tai luopumiseläkelain (16/74) mukaista luopumiseläkettä.

Rintamaveteraanille, joka saa tämän lain mukaista varhaiseläkettä, ei myönnetä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella eikä 1 momentissa mainittua sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä.

Jos vakuutetulle myönnetään varhaiseläkettä samalta ajalta, jolta hänelle on suoritettu sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, päivärahaa vastaava osa eläkkeestä suoritetaan sairausvakuutusrahastolle.

8 §

Rintamaveteraanilla on oikeus ennen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan päättymistä saada sitova ennakkopäätös oikeudestaan saada varhaiseläkettä ansiotyön päättyessä.

9 §

Varhaiseläke lakkautetaan, jollei rintamaveteraani enää täytä 4 §:n 2 momentin edellytyksiä.

10 §

Jollei tässä laissa ole toisin säädetty, varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä tai merimieseläkelaisissa on voimassa täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

11 §

Tämän lain mukaiset tehtävät hoitaa tapaturmavirasto.

Tapaturmaviraston yhteydessä toimivassa rintamaveteraanien varhaiseläkelautakunnassa ratkaistaan, täyttääkö rintamaveteraani 2 §:ssä säädetty edellytykset. Lautakunnassa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä kaksitoista jäsentä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin jäsenelle on määrättävä henkilökohtainen varamies. Jäsenistä on kolme määrättävä rintamaveteraanien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta. Muista jäsenistä kolmen

tulee olla vakuutuslääkäreitä ja kuuden eläkevakuutustoimintaan perehtyneitä. Lautakunta voi toimia jaostoihin jakautuneena. Tarkemat määräykset lautakunnasta annetaan asetuksella.

Sen eläkelaitoksen, jonka olisi ollut myönnettävä rintamaveteraanille työkyvyttömyyseläke, jos hänelle varhaiseläkkeen sijasta olisi myönnetty sanottu eläke, on asetuksella tarkemmin säädetty tavalla maksutta eläketurvakeskuksen välityksellä ilmoitettava tapaturmavirastolle varhaiseläkkeen määrä ja eläkkeen määrää laskiessaan tarkistettava, että rintamaveteraani täyttää 4 §:ssä mainitut edellytykset. Tapaturmavirastolla ei ole oikeutta poiketa ratkaisussaan eläkelaitoksen ilmoituksesta. Jos eläkelaitoksen myöhemmästä ilmoituksesta käy selville, että aikaisempi ilmoitus on ollut virheellinen, tapaturmavirastolla on oikeus oikaista varhaiseläkettä koskeva päätös, mikäli eläkkeen määrä tämän johdosta suurenee.

12 §

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

13 §

Tapaturmaviraston tämän lain mukaisessa asiassa antamaan päätökseen, joka koskee oikeutta eläkkeeseen, haetaan muutosta vakuutus-oikeudelta, jonka päätös on lopullinen. Muutoksen hakemisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä sotilasvammalain 29 §:n 1, 5 ja 6 momentissa on säädetty.

Eläkkeen määrään haetaan muutosta siten kuin työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, säännöksissä tai määräyksissä taikka merimieseläkelaisissa on säädetty.

14 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982, kuitenkin siten, että 2 §:ää sovelletaan vasta 1 päivästä tammikuuta 1984 alkaen. Sanotussa pykälässä säädetyn kahden rintamapalvelusvuoden asemesta edellytetään vuosina 1984 ja 1985 kolmen vuoden palvelusaikaa ja vuosina 1986 ja 1987 kahden ja puolen vuoden palvelusaikaa.

2.

Laki**työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 6 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1965 annetussa laissa (707/65), näin kuuluvaksi:

6 §

Jos 3 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, laskeaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua momenttia oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, jona hän sai mainittua aikai-

sempaa eläkettä 23 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin uusi eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman johdosta kuin mainittu aikaisempi eläke, eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempikin eläke.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

3.

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1965 annetussa laissa (708/65), näin kuuluvaksi:

7 §

Jos työntekijä saatuaan 1 momentin mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut 1 momentin mukaan, laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläket-

tä tai varhaiseläkettä. Jos kuitenkin uuden työkyvyttömyyden syynä on sama sairaus, vika tai vamma, jonka perusteella hän aikaisemmin sai työkyvyttömyyseläkettä, maksetaan työkyvyttömyyseläke samojen perusteiden mukaisesti kuin sitä hänelle aikaisemmin suoritettiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

4.

Laki**valtion eläkelain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain 5 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (215/79), näin kuuluvaksi:

5 §

Eläkeajaksi luetaan myös aika, jona edunsaa- ja 23 vuotta täytettyään on saanut valtion varoista tämän lain mukaista, 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnettyä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä, milloin hänelle myöhemmin

vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden taikka työttömyyden johdosta on myönnettävä eläke 2 momentissa tarkoitetun palveluksen perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

5.

Laki**merimieseläkelain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 9 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (1/81), näin kuuluvaksi:

12 §

Jos 1 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä saaneelle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan maksukuukauksiksi myös se aika, jona hän sai edellä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä tai varhais-

eläkettä. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman johdosta kuin mainittu aikaisempi työkyvyttömyyseläke, se määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

6.

Laki**kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 30 §:n 4 momentin 14 ja 17 kohta, sellaisina kuin ne ovat 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (588/78), näin kuuluviksi:

30 §

14) kesäkuun 30 päivän 1975 jälkeen satuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka merimieseläkelain mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä, siltä osin kuin tällaisten eläkkeiden yhteismäärä kummankin puolison osalta erikseen laskettuna ei ylitä 4 530 markkaa;

17) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka merimieseläkelain mukaiseen eläkkeeseen tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain mukaiseen varhaiseläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1982.

7.

Laki**sairausvakuutuslain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 15 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (505/71), näin kuuluvaksi:

15 §

Päivärahaa suoritetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 65 vuotta taikka jota seuraavan kuukauden alusta lukien vakuutettu alkaa saada kansaneläkelain mukaista työttömyyselä-

kettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1982.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Katri-Helena Eskelinen

2.

Laki**työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 6 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1965 annetussa laissa (707/65), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***6 §**

Jos 3 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua momenttia oli sovellettu, eläkkeeseen oikeutavaksi myös aika, jona hän sai mainittua aikaisempaa eläkettä 23 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin uusi eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman johdosta kuin mainittu aikaisempi eläke, se määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempikin eläke.

Jos 3 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua momenttia oli sovellettu, eläkkeeseen oikeutavaksi myös aika, jona hän sai mainittua aikaisempaa eläkettä 23 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin uusi eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman johdosta kuin mainittu aikaisempi eläke, eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempikin eläke.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1982.

3.

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1965 annetussa laissa (708/65), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***7 §**

Jos työntekijä saatuaan 1 momentin mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä

Jos työntekijä saatuaan 1 momentin mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain

Voimassa oleva laki

tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut 1 momentin mukaan laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläkettä. Jos kuitenkin uuden työkyvyttömyyden syynä on sama sairaus, vika tai vamma, jonka perusteella hän aikaisemmin sai työkyvyttömyyseläkettä, maksetaan työkyvyttömyyseläke samojen perusteiden mukaisesti, kuin sitä hänelle aikaisemmin suoritettiin.

Ehdotus

(/) *mukaista varhaiseläkettä* myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut 1 momentin mukaan, laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläkettä tai *varhaiseläkettä*. Jos kuitenkin uuden työkyvyttömyyden syynä on sama sairaus, vika tai vamma, jonka perusteella hän aikaisemmin sai työkyvyttömyyseläkettä, maksetaan työkyvyttömyyseläke samojen perusteiden mukaisesti kuin sitä hänelle aikaisemmin suoritettiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

4.

Laki**valtion eläkelain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain 5 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (215/79), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

Eläkeajaksi luetaan myös aika, jona edunsaa-ja 23 vuotta täytettyään on saanut valtion varoista tämän lain mukaista, 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnettyä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, milloin hänelle myöhemmin vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden taikka työttömyyden johdosta on myönnettävä eläke 2 momentissa tarkoitetun palveluksen perusteella.

Eläkeajaksi luetaan myös aika, jona edunsaa-ja 23 vuotta täytettyään on saanut valtion varoista tämän lain mukaista, 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnettyä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä *taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä*, milloin hänelle myöhemmin vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden taikka työttömyyden johdosta on myönnettävä eläke 2 momentissa tarkoitetun palveluksen perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

5.

Laki**merimieseläkelain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 9 päivänä tammikuuta 1981 annetussa laissa (1/81), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***12 §**

Jos 1 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan maksu-
kuukauksiksi myös se aika, jona hän sai edellä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman johdosta kuin mainittu aikaisempi työkyvyttömyyseläke, se määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos 1 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukais-
ta varhaiseläkettä saaneelle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan maksu-
kuukauksiksi myös se aika, jona hän sai edellä tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä tai varhais-
eläkettä. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman johdosta kuin mainittu aikaisempi työkyvyttömyyseläke, se määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 1982.

6.

Laki**kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 30 §:n 4 momentin 14 ja 17 kohta, sellaisina kuin ne ovat 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (588/78), näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***30 §**

14) kesäkuun 30 päivän 1975 jälkeen satuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka merimieseläkelain mukaista vanhuus- tai

14) kesäkuun 30 päivän 1975 jälkeen satuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka merimieseläkelain mukaista vanhuus- tai

Voimassa oleva laki

työkyvyttömyyseläkettä, siltä osin kuin tällaisten eläkkeiden yhteismäärä kummankin puolison osalta erikseen laskettuna ei ylitä 4 530 markkaa;

17) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka merimieseläkelain mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta.

Ehdotus

työkyvyttömyyseläkettä *tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä*, siltä osin kuin tällaisten eläkkeiden yhteismäärä kummankin puolison osalta erikseen laskettuna ei ylitä 4 530 markkaa;

17) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka merimieseläkelain mukaiseen eläkkeeseen *tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain mukaiseen varhaiseläkkeeseen* sisältyvää lapsikorotusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

7.

Laki**sairausvakuutuslain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 15 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (505/71), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Päivärahaa suoritetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 65 vuotta taikka jota seuraavan kuukauden alusta lukien vakuutettu alkaa saada kansaneläkelain mukaista työttömyyseläkettä.

*Ehdotus***15 §**

Päivärahaa suoritetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 65 vuotta taikka jota seuraavan kuukauden alusta lukien vakuutettu alkaa saada kansaneläkelain mukaista työttömyyseläkettä *tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (/) mukaista varhaiseläkettä*.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 1982.

